

Γ'. ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

1. Ο ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΙΚΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

α) Ο φεουδαρχικός σοσιαλισμός.

Απ' την ιστορική της θέση ή γαλλική και ή αγγλική άριστοκρατία ήταν προορισμένες να γράψουν λίβελλους ενάντια στη νεώτερη αστική κοινωνία. Στη Γαλλική Έπανάσταση του Ιούλη του 1830, όπως και στο αγγλικό μεταρρυθμιστικό κίνημα, ή άριστοκρατία τούτη είχε άλλη μιὰ φορά υποκύψει (στά χτυπήματα) της μισητής νεόπλουτης (αστικής τάξης). Γι' αυτή δεν μπορούσε πιά να γίνει λόγος για σοβαρό πολιτικόν αγώνα. Το μόνο που της απόμεινε ήταν ο φιλολογικός αγώνας. Όστόσο και στην περιοχή της φιλολογίας δεν μπορούσε πιά να χη πέραση ή φρασεολογία τών χρόνων της παλινόρθωσης. Για να δημιουργήση συμπάθειες ή άριστοκρατία έπρεπε, τουλάχιστο για τὰ μάτια, ν' αφήση στην μπάντα τὰ δικά της συμφέροντα και να διευθύνη τὸ κατηγορητήριό της ενάντια στην μπουρζουαζία, υποστηρίζοντας μονάχα τὸ συμφέρον τῆς εργατικῆς τάξης που από τὴν ἐκμετάλλευση ὑπόφερε. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο δοκίμαζε τὴν ἱκανοποίηση να τραγουδή ὑβριστικὰ τραγούδια ενάντια στο νέο της ἀφέντη και να τολμᾷ να τοῦ σφυρίζη στ' ἀφτί προφητεῖες που λίγο ἢ πολὺ προμάντευαν συμφορές. Ἔτσι γεννήθη-κεν ὁ φεουδαρχικός σοσιαλισμός, ἀνακάτωμα ἀπὸ ἱερεμιάδες και σάτυρες, ἀπὸ ἀναμνήσεις τών περασμένων και μικρόλογα, ἀπὸ φοβέρες για τὰ μελλούμενα, που ἂν πότε πότε πλήγωνε τὴν αστικὴ τάξη κατάκαρδα, με τὶς γκιχτικὲς και πνευματώδικες κρίσεις του, ὡστόσο στάθηκε πάντα κωμικὸ τὸ ἀποτέλεσμα (τῆς κριτικῆς του), γιατί τοῦτος ὁ σοσιαλισμός βρισκόταν σὲ ἀπόλυτη ἀδυναμία να νιώση τὴν πορεία τῆς νεώτερης ἱστορίας.

Σάν είδος σημαίας ὕψωναν τὸ προλεταριακὸ σακούλι τῆς ζητιανιάς, θέλοντας ἔτσι νὰ τραβήξουν μὲ τὸ μέρος τους τὸ λαό. Μὰ ὅσες φορές πῆγε μαζύ τους, ξεχώριζε τὰ παλιά φεουδαρχικά οἰκόσημα ποὺ στόλιζαν τὴ ράχη τους καὶ τῶβαζε στὰ πόδια χαλνώντας κόσμο ἀπὸ τὰ γέλια καὶ χωρὶς καμμιάν εὐλάβεια.

Μιά μερίδα ἀπὸ τοὺς νομιμόφρονες γάλλους καὶ ἡ «Νέα Ἀγγλία» ἔδωκαν στὸν κόσμο τὸ διασκεδαστικὸ τοῦτο θέαμα.

Ὅταν οἱ φεουδάρχες ἀποδείχνουν πῶς ὁ τρόπος τῆς δικῆς τους ἐκμετάλλευσης ἦταν διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ἀστικῆς ἐκμετάλλευσης, ξεχνοῦνε μόνο ἓνα πράμα, πῶς αὐτοὶ ἐκμεταλλεύτηκαν τίς μάζες κάτω ἀπὸ συνθηκὲς διαφορετικὲς καὶ ποὺ σήμερα δὲν ὑπάρχουν πιά. Ὅταν ἀποδείχνουν πῶς κάτω ἀπ' τὴ δική τους κυριαρχία δὲν ὑπῆρχε τὸ νεώτερο προλεταριάτο, ξεχνοῦνε πάλι πῶς καὶ ἡ μπουρζουαζία ἀκριβῶς ἦταν ἓνα ἀναγκαῖο γέννημα τῆς φεουδαρχίας.

Ἄπ' τὴν ἄλλη πάλι μεριά τόσο λίγο κρύβουν τὸν ἀντιδραστικὸ χαρακτήρα τῆς κριτικῆς τους, ὥστε ἡ κυριώτερη μομφή τους ἐνάντια στὴν ἀστικὴ τάξη εἶναι ἴσα ἴσα πῶς μέσα στὸ καθεστῶς τῆς δημιουργήσε μιὰ τάξη ποὺ θὰ τινάξη στὸν ἀέρα ὀλόκληρο τὸ παλιὸ κοινωνικὸ οἰκοδόμημα.

Ἐπίσης ἀκόμα πιὸ πολὺ κατηγορήσαν τὴν ἀστικὴ τάξη ὄχι γιατί δημιουργεῖ ἓνα προλεταριάτο γενικά, ἀλλὰ γιατί δημιουργεῖ ἓνα ἐπαναστατικὸ προλεταριάτο.

Γι' αὐτὸ στὴν πολιτικὴ πράξη συμμαχοῦν σὲ ὄλα τὰ μέτρα βίας ἐνάντια στὴν ἐργατικὴ τάξη, καὶ κάθε' μέρα στὸ βίο τους παρ' ὄλα τὰ φουσκωμένα λόγια τους, τὰ καταφέρνουν μιὰ χαρὰ νὰ μαζεῦουν τὰ χρυσὰ μῆλα ποὺ πέφτουν ἀπὸ τὸ βιομηχανικὸ δέντρο καὶ παζαρεύοντας ν' ἀνταλλάζουνε τὴν πίστη, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν τιμὴ μὲ τὸ πρόβιο μαλλί, τὰ πατζάρια καὶ τὸ οὔζο.

“Όπως ο παπας πήγαινε πάντα άντάμα με τον αφέντη τσιφλικά, έτσι κι ο παπαδίστικος σοσιαλισμός πηγαίνει χέρι χέρι με το φεουδαρχικό σοσιαλισμό.

Τίποτα δέν είναι εύκολώτερο από το σοσιαλιστικό βερνίκωμα του χριστιανικού άσκητισμού. ‘Ο χριστιανισμός δέν ξεσηκώθηκε τάχα ένάντια στην άτομική ιδιοχτησία, ένάντια στο γάμο, ένάντια στο Κράτος ; Καί στη θέση τους δέν έκήρυξε τάχα την εύεργεσία και τή ζητιανιά, την άγαμία και την άπονέκρωση της σάρκας, τον καλογερίστικο βίο του κελιού και την ‘Εκκλησία ; ‘Ο χριστιανικός σοσιαλισμός είναι ο άγιασμός που μ’ αυτόν ο παπας άγιάζει τή φούρκα του άριστοκράτη.

β) Μικροαστικός σοσιαλισμός.

‘Η φεουδαρχική άριστοκρατία δέν είναι ή μόνη τάξη που γκρεμίστηκε από την μπουρζουαζία και που οι βιοτικοί της όροι έσβησαν κι άπονεκρώθηκαν μέσα στη σύγχρονη άστική κοινωνία. Οι περιόικοι του Μεσαίωνα και οι μικροαγρότες ήταν οι πρόδρομοι της σημερινής μπουρζουαζίας. Στις χώρες όπου ή βιομηχανία και το έμπόριο έχουν μείνει πίσω έξακολουθεί άκόμα τούτη ή τάξη να φυτοζωή δίπλα στην άστική που άνεβαίνει.

Στις χώρες όμως όπου άνθίζει ο σύγχρονος πολιτισμός, σχηματίστηκε μιá νέα τάξη μικροαστών που ταλαντεύεται ανάμεσα στο προλεταριάτο και στην άστική τάξη και που όλοένα ξανασχηματίζεται σά συμπλήρωμα της άστικής κοινωνίας. ‘Ωστόσο όμως τα άτομα που αποτελούνε τούτη την τάξη από το συναγωνισμό όλοένα ρίχνονται μέσα στις γραμμές του προλεταριάτου, και μάλιστα με την άνάπτυξη της μεγάλης βιομηχανίας, βλέπουν να ζυγώνη ή ώρα που θα έξαφανιστούν όλότελα σά μερίδα άνεξάρτητη της σημερινής κοινωνίας, και θα άντικατασταθοϋν τόσο μέσα στο έμπόριο και τή χειροτεχνία όσο και στη

γεωργία, ἀπ' τοὺς ἐπιστάτες τῆς ἐργασίας καὶ τοὺς ὑπηρετές.

Σε χώρες ὅπως ἡ Γαλλία, ὅπου οἱ ἀγρότες ἀποτελοῦνε τὸ μισὸ καὶ κάτι παραπάνω τοῦ πληθυσμοῦ, ἦταν φυσικό, συγγραφεῖς ποὺ πῆγαν μετὰ τὸ μέρος τῆς ἐργατικῆς κι ἐναντία στὴν ἀστική τάξη, στὴν κριτικὴ τους γιὰ τὸ ἀστικό καθεστῶς νὰ ἐφαρμόσουν μικροαστικά καὶ μικροαγροτικά (ιδεολογικά) καλοῦπια καὶ νὰ γίνουν ὁπαδοὶ τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος μετὰ ἀντιλήψεις μικροαστικές. Ἔτσι διαμορφώθηκε ὁ μικροαστικός σοσιαλισμός. Ὁ ἀρχηγὸς τούτης τῆς φιλολογίας ὄχι μόνο γιὰ τὴ Γαλλία μὰ καὶ γιὰ τὴν Ἀγγλία εἶναι ὁ Σισμόντι.

Τοῦτος ὁ σοσιαλισμὸς ἀνάλυσε μετὰ πολὺ μεγάλη ἐξυπνάδα τὶς ἀντιθέσεις ποὺ ὑπάρχουν στὶς σύγχρονες παραγωγικὲς σχέσεις. Ξεσκέπασε τὶς ὑποκριτικὲς ἀπολογίαις τῶν οἰκονομολόγων. Ἀπόδειξε μ' ἕναν ἀκαταμάχητο τρόπο τὶς καταστρεπτικὲς συνέπειες τῆς μηχανοκρατίας καὶ τοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας, τὴ συγκέντρωση τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς χτηματικῆς ἰδιοκτησίας, τὴν ὑπερπαραγωγή, τὶς κρίσεις, τὸν ἀναπόφευχτο ξεπεσμό τῶν μικροαστῶν καὶ τῶν χωρικῶν, τὴν ἀπαθλίωση τοῦ προλεταριάτου, τὴν ἀναρχία τῆς παραγωγῆς, τὴν τρομερὴ δυσκολία στὴν κατανομὴ τοῦ πλούτου, τὸν ἐξοντωτικὸ βιομηχανικὸ πόλεμο ἀνάμεσα στὰ ἔθνη, τὴ διαλυση τῶν παλιῶν ἠθῶν, τῶν παλιῶν οἰκογενειακῶν σχέσεων καὶ τῶν παλιῶν ἐθνοτήτων.

Κι ὁμοίως τοῦτος ὁ σοσιαλισμὸς σύμφωνα μετὰ τὸ θετικὸ του περιεχόμενον, ἢ θέλει νὰ ξαναφέρῃ πίσω τὰ παλιά μέσα τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς κυκλοφορίας καὶ μαζὺ μετὰ τοῦτα τὶς παλιὲς σχέσεις τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τὴν παλιὰ κοινωνία ἢ νὰ ξαναβάλλῃ μετὰ τὴ βία τὰ τωρινὰ μέσα τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς κυκλοφορίας μέσα στὰ πλαίσια τῶν παλιῶν σχέσεων τῆς ἰδιοκτησίας ποὺ ἔσπασαν, ποὺ ἔπρεπε νὰ σπάσουν μοιραῖα ἀπ' τὰ μέσα τοῦτα. Καὶ στὴ

μιά και στην άλλη περίπτωση τούτος ό σοσιαλισμός είναι μαζύ άντιδραστικός και ούτοπικός.

Γιά τή χειροτεχνία τó σύστημα τó συντεχνιακό, γιά τή γεωργία τó πατριαρχικό, νά ποιά είναι ή τελευταία λέξη τού σοσιαλισμού τούτου.

Στήν εξέλιξη τήν κατοπινή της τούτη ή σχολή ύστερα άπ' τούς ένθουσιασμούς της έπεσε στο άποχαυνωμένο μαχμουρλούκι.

γ) Ο γερμανικός ή ό «άληθινός» σοσιαλισμός.

Η σοσιαλιστική και κομμουνιστική φιλολογία της Γαλλίας πού γεννήθηκε κάτω άπ' τήν πλειση μιās κυρίαρχης μπουρζουαζίας και πού είναι ή φιλολογική έκφραση τού άγώνα ένάντια στην κυριαρχία αύτή, εισχώρησε στη Γερμανία σε μιá εποχή πού μόλις άρχιζε ή άστική τάξη την πάλη της ένάντια στη φεουδαρχική άπολυταρχία.

Γερμανοί φιλόσοφοι, μισοφιλόσοφοι και μυαλά ξυπνά(1) ρίχτηκαν μέ δίψα σε τούτη τή φιλολογία, τó μόνο όμως πού ξέχασαν ήταν πώς μεταφέροντας άπ' τή Γαλλία τά τέτοια βιβλία δέν έμπασαν στη Γερμανία μαζύ και τις συνθήκες της γαλλικής ζωής. Σχετικά μέ τις γερμανικές συνθήκες ή γαλλική φιλολογία έχασε όλη της τήν άμεση πραχτική σημασία και πήρε καθαρά φιλολογικό χαραχτήρα. Έπρεπε νά παρουσιασθί σαν άργόσχολη κοσμοθεωρία γιά τήν πραγματοποίηση της άνθρώπινης ούσίας. Έτσι γιά τούς γερμανούς φιλόσοφους τού 18ου αιώνα οί διεκδικήσεις της πρώτης Γαλλικής Έπανάστασης δέν ήταν παρά διεκδικήσεις τού «πραχτικού λόγου» γενικά και οί διακηρύξεις της θέλησης τών έπαναστατών άστών

1. Τό γερμανικό κείμενο έχει τή λέξη Schöngeist, πού κατά λέξη θά πη ώραία πνεύματα, ό γάλλος μεταφραστής έχει beaux esprits, δηλαδή μεταφράζει κατά λέξη τó γερμανικό κείμενο.

της Γαλλίας ήταν στά μάτια τους οί νόμοι της καθαρής θέλησης, της θέλησης όπως θά έπρεπε νά είναι, της άληθινά ανθρώπινης θέλησης. Ή άποκλειστική δουλιά για τούς γερμανούς ανθρώπους τών γραμμάτων ήταν νά προσαρμόσουν τίς νέες γαλλικές ιδέες μέ τήν παλιά τουο φιλοσοφική συνείδηση ή πιό σωστά ν' άφομοιώσουν τίς γαλλικές ιδέες προσαρμόζοντάς τεο στή δική τουο φιλοσοφία. Τίς άφομοίωσαν όμως όπως άφομοιώνει κανείς μιά ξένη γλώσσα μεταφράζοντάς την.

Είνε γνωστό πώς οί καλογέροι έγραφαν πάνω στά χειρόγραφα (1) τών κλασσικών έργων της είδωλολατρικής αρχαιότητας άνοστεο ιστορίες τών άγίων της Καθολικής Έκκλησίας. Οί γερμανοί άνθρωποι τών γραμμάτων έκαναν τό άνάποδο μέ τή βέβηλη γαλλική φιλολογία. Τίς φιλοσοφικές τουο βλακείες τίς έγραφαν άπ' τήν πίσω μεριά τουο γαλλικού πρωτότυπου.

Παραδείγματος χάρη πίσω άπ' τή γαλλική κριτική για τίο λειτουργίες τουο χρήματος (2) έγραψαν : «Άλλοίωση της ανθρώπινης ούοιαο», πίσω άπ' τή γαλλική κριτική τουο άστικού Κράτουο έγραψαν «Κατάργηση της κυριαρχίαο τουο άφηρημένου Γενικού» κ.τ.λ.

Τό μπάσιμο άνάμεσα στίο γαλλικές θεωρίες της φιλοσοφικής τούτης φρασεολογίαο τό βάφτιζαν «φιλοσοφία της πράξηο» «άληθινό σοσιαλισμό» «γερμανική έπιστήμη τουο σοσιαλισμου» «φιλοσοφική αίτιολογία τουο σοσιαλισμου» κλπ.

Μ' αυτό τόν τρόπο εύνουχίστηκε για καλά ή σοσιαλιστική και κομμουνιστική γαλλική φιλολογία. Και έπειδή στά χέρια τουο γερμανου έπαψε νά έκφράζη (3) τόν άγώνα

1. Τά τέτοιου είδουο πανωγραμμένα χειρόγραφα λέγονται παλίμψηοτα.

2. Δηλαδή τουο νομισμοτικου συστήματοο.

3. Ή γαλλική έπαναστατική φιλολογία όπως παραμορφώθηκε άπό τούοο Γερμανούο σοφούο.

μιᾶς τάξης ἐνάντια στήν ἄλλη, ὁ γερμανός ὑπερηφανεύόταν πῶς ξεπέρασε τή «γαλλική στενοκεφαλιά», κι ἀκόμα πῶς ὑπεράσπισε ἀντίς γιά ἀληθινές ἀνάγκες τήν ἀνάγκη τῆς ἀλήθειας, ἀντίς γιά τὰ συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου τὰ συμφέροντα τῆς ἀνθρώπινης οὐσίας, τοῦ ἀνθρώπου γενικά, τοῦ ἀνθρώπου πού δέν ἀνήκει σέ καμιὰ τάξη, κι οὔτε στήν πραγματικότητα γενικά, μὰ μόνο στό συννεφιασμένο οὐρανό τῆς φιλοσοφικῆς φαντασίας.

Τοῦτος ὁ γερμανικός σοσιαλισμός, πού ἔπαιρνε τόσο σοβαρά και τόσο ἐπίσημα τίς μοθητικές του ἀσκήσεις και τίς διαλάλησε μέ τόση τσαρλατανιά, μέ τόν καιρό ἔχασε τή σχολαστική του ἀπλοϊκότητα.

Ἡ πάλη τῆς γερμανικῆς, και κυρίως τῆς πρωσσικῆς μπουρζουαζίας ἐνάντια στούς φεουδάρχες και τήν ἀπόλυτη Μοναρχία, μέ μιὰ λέξη τὸ φιλελεύθερο κίνημα, πήρε σοβαρώτερο χαραχτήρα.

Γι' αὐτό ὁ «ἀληθινός» σοσιαλισμός βρῆκε τήν ἐπιθυμητή εὐκαιρία ν' ἀντιτάξη στό πολιτικό κίνημα τίς σοσιαλιστικές ἀπαιτήσεις, νά ρίξη δανεισμένα ἀναθέματα ἐνάντια στό φιλελευθερισμό, στό ἀντιπροσωπευτικό Κράτος, στόν ἀστικό συναγωνισμό, τήν ἀστική ἐλευθεροτυπία, τὸ ἀστικό δίκαιο, τήν ἀστική ἐλευθερία και ἰσότητα και νά κηρύξη στις λαϊκές μάζες πῶς δέν ἔχουν ὄχι μόνο νά κερδίσουν τίποτα ἀπό τὸ ἀστικό κίνημα, μὰ ἀπεναντίας πῶς θά χάσουν τὸ πᾶν. Ξέχασε ὅμως ὁ γερμανικός σοσιαλισμός, τή στιγμή πού ἔπρεπε, πῶς ἡ γαλλική κριτική, πού τῆς ἦταν ὁ ἡλίθιος ἀντίλαλος, προὔποθέτει τή νεώτερη ἀστική κοινωνία μέ τοὺς ἀντίστοιχους βιοτικούς ὄρους και τοὺς ἀνάλογους πολιτικούς θεσμούς, προὔποθέσεις καθαρές, πού ἡ Γερμανία τώρα μόλις πήγαινε νά τίς καταχτήση.

Τοῦτος ὁ σοσιαλισμός μέ τήν ἀκολουθία του ἀπό παπαδαριό, δασκάλους, ἀρχοντίσκους⁽¹⁾ και γραφειοκρά-

1. Πιὸ δημοτικά θά λέγαμε κοτζαμπασῆδες ἢ τσορμπασῆδες.

τες έξυπηρέτησε τις γερμανικές απολυταρχικές κυβερνήσεις σάν καλοδεχούμενο σκιάχτρο ένάντια στην άστική τάξη που άνέβαινε άπειλητικά.

Έτσι στάθηκε τó γλυκούτσικο συμπλήρωμα στις τσουχτερές βουρδουλίες και τούς τουφεκισμούς που χρησιμοποίησαν οι ίδιες κυβερνήσεις για την κατάπνιξη των έξεγέρσεων των Γερμανών έργατών. Κι άν με τούτο τόν τρόπο ó «άληθινός» σοσιαλισμός έγινε στα χέρια των κυβερνήσεων ένα όπλο ένάντια στη γερμανική μπουρζουαζία, από την άλλη μεριά αντιπροσώπευε επίσης άμεσα συμφέροντα αντιδραστικά, τó συμφέρο των Γερμανών μικροαστών. Έη μικροαστική τάξη στη Γερμανία, κληροδότημα του 16ου αιώνα που από κείνη την εποχή άδιάκοπα ξαναγεννιόντανε με καινούργια πάντα μορφή, άποτελεί την κύρια κοινωνική βάση του καθεστώτος που ύπάρχει. Έη διατήρησή της είναι ή διατήρηση του καθιερωμένου γερμανικού καθεστώτος. Τη σίγουρη καταστροφή της (1) τήνε φόβεται άπ' τή βιομηχανική και πολιτική κυριαρχία της άστικής τάξης, έξαιτίας άπό τή μιá μεριά της συγκέντρωσης του κεφαλαίου, κι άπ' τήν άλλη έξαιτίας που δημιουργεί επαναστατικό προλεταριάτο. Ό «άληθινός» σοσιαλισμός τής φαινόταν πώς μπορεί νά σκοτώση μ' ένα σμπάρο δυό τρυγόνια. Γι' αυτό ξαπλώθηκε σάν επιδημία.

Ήταν τó ρούχο, τó ύφασμένο άπό φαντασιοθεωρητικό στημόνι, πανωκεντημένο με ώραιόπαθα ρητορικά λουλούδια, μουσκεμένο άπό μιá τρυφερή δροσιά αίσθηματικότητας. Τó ύπερφυσικό τούτο ρούχο, που μέσα σ' αυτό οι Γερμανοί σοσιαλιστές έκρυβαν τις λιγοστές σκελεθρωμένες «αίώνιες άλήθειες» τους, μόνο σ' ένα τέτοιο κοινό αύγάτιζε την κατανάλωση τής πραμάτειας τους.

Έξ άλλου, ό γερμανικός σοσιαλισμός όλο και πιο

1. Έννοεί έδω την καταστροφή τής μικροαστικής τάξης.

πολύ καταλαβαίνει την αποστολή του, πού ήταν δηλαδή ο φαφλατάδικος αντιπρόσωπος αὐτουνῶν τῶν μικροαστῶν (1).

Διακήρυχνε πῶς τὸ γερμανικὸ Ἔθνος ἦταν τὸ κανονικὸ Ἔθνος καὶ ὁ γερμανὸς φιλισταῖος ὁ κανονικὸς ἄνθρωπος. Σὲ κάθε του χοντράδα ἔδινε ἓνα νόημα ἀπόκρυφο, ἓνα ἀψηλὸ σοσιαλιστικὸ νόημα, πού μέσα σ' αὐτὸ ἡ χοντράδα σήμαινε ὀλότελα τὸ ἀντίθετο. Καὶ στὸ τέλος ἔφτασε νὰ κηρυχτῆ καθαρά καὶ ξάστερα ἐνάντιος στὴν «πρωτόγονη καταστρεπτικὴ» τάση τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ νὰ διαλαλήσῃ τὴν ἀκομμάτιστη ἀμεροληψία του, μὲ τὴν ὁποία ὑψωνόντανε ἐπάνω ἀπ' ὄλους τοὺς ταξικοὺς ἀγῶνες. Ἐξὸν ἀπὸ λίγες, πολὺ λίγες ἐξαιρέσεις, ὅλα τὰ δηθεν σοσιαλιστικὰ καὶ κομμουνιστικὰ συγγράμματα πού κυκλοφόρησαν στὴ Γερμανία, ἀνήκουνε στὴν κατηγορία τούτη τῆς βρώμικης καὶ ἐκνευριστικῆς φιλολογίας (2).

2. ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΣ Ἡ ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Μιά μερίδα τῆς μπουρζουαζίας ζητᾷ νὰ γιατρέψῃ τὸ κοινωνικὸ κακὸ μὲ σκοπὸ νὰ στερεώσῃ τὴν ὑπόσταση τῆς ἀστικῆς κοινωνίας. Σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία ἀνήκουν : οἰκονομολόγοι, φιλόανθρωποι, ἀνθρωπιστές, τύποι πού καταπιάνονται νὰ καλυτερέψουν τὴ θέση τῆς ἐργατικῆς, ὀργανωτὲς τῆς ἀγαθοεργίας, καταργητὲς τῆς τυραννίας τῶν ζώων, αὐτοὶ πού φκιάχνουν ἐταιρίες ἐγκράτειας καὶ κάθε λογῆς μεταρρυθμιστές. Ἐπίσης ὁ ἀστικὸς αὐτὸς σοσιαλισμὸς ἔχει διαμορφωθῆ σὲ συστήματα ὀλόκληρα.

1. Περιφραστικὰ θὰ λέγαμε «ὁ γερμανικὸς σοσιαλισμὸς καταλαβαίνει πῶς ἡ ἀποστολή του εἶναι νὰ γίνῃ ὁ φλύαρος δικηγόρος τῆς μικροαστικῆς τάξης».

2. Ὁ ἐπαναστατικὸς σίφουνας τοῦ 1848 σάρωσε ὅλη αὐτὴ τὴν ψωριάρικη σχολὴ κι ἀφαίρεσε ἀπ' τοὺς ὀπαδοὺς τῆς τὴ διάθεση νὰ κάνουνε τοὺς σοσιαλιστές. Κύριος ἐκπρόσωπος τῆς σχολῆς αὐτῆς εἶναι ὁ κύριος Κάρλ Γκρὺν (σημ. Ἐνγκελς).

Για παράδειγμα αναφέρνουμε τή «Φιλοσοφία τής ἀθλιότητος» τοῦ Προυντῶν (1).

Οἱ ἄστοι σοσιαλιστές θέλουνε τοὺς ὄρους τῆς ζωῆς τῆς σημερινῆς κοινωνίας χωρίς τοὺς ἀγῶνες καὶ κινδύνους ποὺ κατανάγκη προκαλοῦν οἱ ὄροι αὐτοί. Θέλουνε τὴ σημερινή μὰ ξεκαθαρισμένη ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ τὴν ἐπαναστατοῦν καὶ τὴ διαλύουν. Θέλουνε τὴν ἀστική τάξη δίχως τὸ προλεταριάτο. Ἡ μπουρζουαζία, ὅπως εἶναι φυσικό, φαντάζεται τὸν κόσμον ποὺ μέσα του κυριαρχεῖ, σὰν τὸν καλύτερον ἀπ' ὄλους τοὺς κόσμους. Ὁ ἀστικός σοσιαλισμὸς τὴν παρηγορητικὴν τούτη ἀντίληψη τὴν ἐπεξεργάζεται σὲ σύστημα ὁλόκληρον ἢ ἀτέλειωτο.

Ὅταν προσκαλῆ τὸ προλεταριάτο νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτὰ τὰ συστήματα καὶ νὰ μπῆ στὴ Νέα Ἱερουσαλήμ, δὲν κάνει στὸ βάθος τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ ζητᾷ ἀπ' τὸ προλεταριάτο νὰ μείνῃ μέσα στὴ σημερινὴ κοινωνία, ἀφοῦ ὅμως βγάλεῖ ἀπὸ πάνω του τὶς μισητὲς ἀντιλήψεις του γιὰ δαύτη (2).

Ἐνα δεῦτερον εἶδος σοσιαλισμοῦ, πιὸ λίγο ὁμως συστηματοποιημένο ἀλλὰ ὡστόσο πιὸ πολὺ πραχτικό, προσπάθησε νὰ κἀνῃ τοὺς ἐργάτες ν' ἀηδιάσουν κάθε ἐπαναστατικὸ κίνημα, δείχνοντάς τους πῶς κεῖνο ποὺ θὰ τοὺς ὠφελοῦσε δὲν ἦταν ἢ ὁποιαδήποτε πολιτικὴ ἀλλαγὴ, ἀλλὰ μόνον ἢ ἀλλαγὴ τῶν ὑλικῶν ὄρων τῆς ζωῆς, τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων. Σημειωτέον πῶς ὁ σοσιαλισμὸς τοῦτος μιλῶντας γιὰ ἀλλαγὴ τῶν ὑλικῶν ὄρων τῆς ζωῆς ἐέν ἐννοοῦσε τὴν κατάργησιν τῶν ἀστικῶν παραγωγικῶν σχέσεων, ποὺ δὲν εἶναι δυνατὴ παρὰ μόνον μὲ τὸν ἐπαναστατικὸ δρόμον, ἀλλὰ διοικητικὲς βελτιώσεις ποὺ θὰ γίνον-

1, Σὰν ἀπάντησιν στὶς θεωρίες τοῦ Προυντῶν ἔγραψε ὁ Μάρξ τὴν «Ἀθλιότης τῆς φιλοσοφίας».

2 Δηλαδή νὰ πάψῃ τὸ προλεταριάτο νὰ μισῇ τὴ σημερινὴ κοινωνία.

ταν πάνω στο έδαφος τών σχέσεων αούτων της παραγωγής, βελτιώσεις που δέν θάφερναν καμμιά αλλαγή στις σχέσεις του κεφαλαίου και της μισθωτής εργασίας, και που τό πολύ πολύ θά λιγόστευαν για τήν αστική τάξη τά έξοδα της κυριαρχίας της και θά εύκολύνανε τόν κρατικό της προϋπολογισμό.

Ό σοσιαλισμός τών αστών δέν καταφέρνει νά εκδηλωθῆ τέλεια παρά όταν καταντᾷ ἕνα ἀπλό ρητορικό σχῆμα: Ἐλεύθερο ἔμπόριο! για τό συμφέρο τών εργαζομένων τάξεων. Προστατευτικοί δασμοί! για τό συμφέρον τών εργαζομένων τάξεων. Ἀπομονωτικές φυλακές! για τό συμφέρο, τών εργαζομένων τάξεων: Νά ποιά εἶναι ἡ τελευταία, ἡ μόνη στά σοβαρά εἰπωμένη λέξη του αστικού σοσιαλισμοῦ.

Για τόν αστικό σοσιαλισμό τό πᾶν εἶναι ἡ διαβεβαίωση του πώς οἱ ἄστοι εἶναι ἄστοι—για τό συμφέρο τών εργαζομένων τάξεων.

3. Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΟΥΤΟΠΙΚΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ

Δέ μιλάμε ἐδῶ για τή φιλολογία που σ' ὄλες τίς νεώτερες μεγάλες ἐπαναστάσεις παρουσίασε τίς διεκδικήσεις του προλεταριάτου (ἔργα του Μπαμπέφ κτλ.). Οἱ πρῶτες ἀπόπειρες που ἔκανε τό προλεταριάτο για νά ἐπιβάλη ἄμεσα τά δικά του ταξικά συμφέροντα, σέ μιάν ἐποχή γενικής ἀνατροπῆς, στήν περίοδο που ἡ φεουδαρχική κοινωνία γκρεμιζόταν, ἀποτύχανε κατανάγκη, κι αούτο γιατί ἀπ' τή μιὰ μεριά τό προλεταριάτο βρισκόταν ἀκόμα σέ ἐμβρυώδικη μορφή κι ἀπό τήν ἄλλη γιατί του ἔλειπαν οἱ ὕλικοι ὄροι της ἀπελευθέρωσης του, ὄροι που δημιουργιένται ἴσα ἴσα μόνο μέσα στήν αστική ἐποχή. Ἡ ἐπαναστατική φιλολογία που συνώδεψε τά πρῶτα κινήματα του προλεταριάτου εἶναι κατ' ἀνάγκη στό περιεχόμενό της ἀντιδραστική! Διδάσκει ἕνα γενικό αστικισμό και χοντροκομμένη ἰσότητα.

Τά κυρίως σοσιαλιστικά και κομμουνιστικά συστήματα, σαν τά συστήματα του Σαιν-Σιμόν, του Φουριέ, του Όουεν κτλ. εμφανίζονται στην πρώτη ανεξέλιχτη ακόμα περίοδο της πάλης προλεταριάτου και αστικής τάξης που περιγράψαμε παραπάνω (κοίτα : Άστοι και προλετάριοι).

Οι έφευρέτες τούτων τών συστημάτων βλέπουνε βέβαια την πάλη τών τάξεων, καθώς και τη δραστικότητα τών διαλυτικών στοιχείων που υπάρχουν μέσα στην ίδια κυρίαρχη κοινωνία, μα δέ διακρίνουν από την άποψη του προλεταριάτου καμμιάν ιστορική αυτότέλεια, κανένα δικό του πολιτικό κίνημα.

Έπειδή ή ανάπτυξη του ανταγωνισμού τών τάξεων προχωρεί μαζύ με την ανάπτυξη της βιομηχανίας δέ βλέπουνε καθόλου πώς υπάρχουν οί υλικοί όροι της άπελευθέρωσης του προλεταριάτου· γι' αυτό ζητάνε μιá κοινωνική έπιστήμη, νόμους κοινωνικούς, που θά δημιουργήσουν τούς όρους αυτούς.

Στή θέση της κοινωνικής δράσης ύποκατάστησαν την προσωπική τους έφευρετικότητα, στή θέση τών ιστορικών όρων της άπελευθέρωσης (του προλεταριάτου) έβαλαν φανταστικούς όρους στή θέση της όργάνωσης τών εργατών σε τάξη που γίνεται με άργητό μόν βημα αλλά σταθερό, έμπασαν μιá έξεπίτηδες μαγερεμένη κοινωνική όργάνωση. Γι' αυτούς ή μελλοντική παγκόσμια ιστορία δέν είναι τίποτ' άλλο παρά ή προπαγάνδα και ή έφαρμογή στήν πράξη τών κοινωνικών τους σχεδίων.

Στό κατασκεύασμα μάλιστα τών τέτοιων σχεδίων τους πιστεύουν πώς υπερασπίζουνε προπάντων τά συμφέροντα της εργατικής τάξης, σαν της πιό βασανισμένης τάξης.

Γι' αυτούς τό προλεταριάτο δέν υπάρχει παρά μόνο από τούτη την άποψη, σá μιá τάξη δηλαδή που ύποφέρει πιό πολύ από τίς άλλες.

· Ἡ ἀνεξέλιχτη ὁμως μορφή τῆς πάλης τῶν τάξεων καθὼς καὶ ἡ δική τους τοποθέτηση μέσα στὴ ζωὴ τοὺς κάνει νὰ πιστεύουν πὼς βρίσκονται πιὸ πάνω ἀπὸ κάθε ταξικὸ ἀνταγωνισμό. Θέλουνε νὰ καλυτερεύσουν τοὺς ὑλικούς ὄρους τῶν μελῶν ὅλης τῆς κοινωνίας καθὼς ἀκόμα καὶ κείνων ποὺ εὐποροῦνε. Ἀπὸ τὴν αἰτία τούτη ἀποτείνονται ἀδιάκοπα σ' ὀλόκληρη τὴν κοινωνία χωρὶς διάκριση κι ἀκόμα κατὰ προτίμηση στὴν κυρίαρχη τάξη. Γιατί, ὅπως αὐτοὶ νομίζουν, φτάνει νὰ καταλάβη κανεὶς τὸ σύστημά τους γιὰ ν' ἀναγνωρίση πὼς εἶναι τὸ καλύτερο σχέδιο τῆς πιὸ καλῆς κοινωνίας ποὺ μπορεῖ νὰ ὑπάρξη.

Ἐνῆ αὐτὸ ἀποκρούουν κάθε δράση πολιτικὴ καὶ προπάντων ἐπαναστατικὴ ζητοῦν νὰ πετύχουν τὸ σκοπὸ τους μὲ εἰρηνικὰ μέσα καὶ δοκιμάζουν νὰ ἀνοίξουν τὸ δρόμο γιὰ τὸ νέο κοινωνικὸ εὐαγγέλιο μὲ τὴ δύναμη τοῦ παραδείγματος, κάνουνε (δηλαδὴ) μικροπειραματισμούς, ποὺ εἶναι φυσικὸ νὰ ἀποτυχαίνουν.

Ἡ φανταστικὴ περιγραφή τῆς μελλοντικῆς κοινωνίας, σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ μὲ τὸ νὰ εἶναι τὸ προλεταριάτο ὀλοτελα ἀνεξέλιχτο βλέπει καὶ τὸ ἴδιο ἀκόμα τὴν κατάστασή του μὲ τρόπο φανταστικὸ, γεννήθηκε ἀπ' τὴν πρώτη του γεμάτη ἐλπίδες λαχτάρια γιὰ μιὰ ὀλοκληρωτικὴ μεταμόρφωση τῆς κοινωνίας. Ὅσοι τὰ σοσιαλιστικὰ καὶ κομμουνιστικὰ συγγράμματα(1) περιέχουν ἐπίσης καὶ στοιχεῖα κριτικῆς. Χτυπᾶνε τὴ σημερινὴ κοινωνία στὰ θεμέλιά της. Ἐχουν συνεπῶς προσφέρει ὑλικὸ μεγάλης ἀξίας γιὰ τὸ διαφωτισμὸ τῶν ἐργατῶν. Οἱ θετικὲς προτάσεις τους γιὰ τὴ μελλοντικὴ κοινωνία, λόγου χάρη ἡ κατάργηση τῆς ἀντίθεσης ἀνάμεσα πόλης καὶ χωριοῦ, ἡ κατάργηση ἀκόμα τῆς οἰκογένειας, τοῦ ἀτομικοῦ κέρδους, τῆς μισθωτῆς ἐργασίας, ἡ διακήρυξη τῆς κοινωνικῆς ἀρ-

1) Τοῦ κριτικο-ουτοπικοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ κομμουνισμοῦ
Κομμουνιστικὸ Μανιφέστο

μονίας, ή μεταμόρφωση του Κράτους σέ άπλό διαχειριστή τής παραγωγής—δλες αυτές οί προτάσεις τους εκφράζουν τήν έξαφάνιση τής ταξικής αντίθεσης, πού μόλις τώρα άρχίζει ν' αναπτύσσεται, και τή γνωρίζουν μόνο άπ' τις πρώτες άμορφες και μπερδεμένες μορφές της. Γι' αυτό οί τέτοιες τους προτάσεις έχουν χαρακτήρα ούτοπικό.

Ἡ σημασία τοῦ κριτικο-ουτοπικοῦ σοσιαλισμοῦ καί κομμουνισμοῦ βρίσκεται σέ αντίστροφη σχέση πρὸς τήν ιστορική εξέλιξη.(¹) Ὅσο ἡ πάλη τῶν τάξεων μέ τὸν καιρὸ ἀναπτύσσεται καί διάμορφώνεται, ἡ φανταστική τούτη ὕψωση πάνω ἀπ' τήν πάλη, ἡ φανταστική καταπολέμηση πού κάνουν σ' αὐτή, χάνει κάθε πραχτική ἀξία καί κάθε θεωρητική δικαιολογία. Ἀπὸ τὸ λόγο τοῦτο, ἂν καί ἀπὸ πολλές ἀπόψεις οἱ δημιουργοὶ τῶν συστημάτων τούτων στάθηκαν ἐπαναστάτες, οἱ αἰρέσεις πού ιδρύουν κάθε τόσο οἱ μαθητές τους εἶνε ἀντιδραστικές, γιατί βλέπουν τήν ιστορική εξέλιξη τοῦ προλεταριάτου μέ τις παλιωμένες ἀντιλήψεις τῶν δασκάλων τους. Γι' αὐτὸ ζητᾶνε—καί σ' αὐτὸ ἐνεργοῦν μέ συνέπεια—νά βάλουν φρένα στήν πάλη τῶν τάξεων καί νά συμβιβᾶσουν τις ἀντιθέσεις. Ξακολουθοῦν νά ὀνειρεύονται πάντα πῶς θά πραγματοποιήσουν μέ πειραματισμοὺς τις κοινωνικές οὔτοπιες τους ιδρύοντας φαλανστήρια, ἀποικίες στὸ ἐσωτερικὸ (Home-Colonies) (²) ἢ καμμιά μικρὴ Ἴκαρία(³)—ἐκδροσὴ τῆς Νέας Ἱερουσαλήμ σέ σχῆμα δωδέκατο

1. Δηλαδή ὅσο ἀναπτύσσεται τὸ ἐργατικὸ κίνημα τόσο μικραίνει ἡ ἀξία τοῦ κριτικοουτοπικοῦ σοσιαλισμοῦ καί κομμουνισμοῦ.

2. Ἀποικίες τοῦ ἐσωτερικοῦ ἔλεγεν ὁ Owen τις πρωτότυπες κομμουνιστικὲς ἀποικίες (συνοικισμοὺς). Φαλανστήριο ἦταν τὸ ὄνομα τῶν κοινωνικῶν μεγάρων πού σχεδίαζεν ὁ Φουριέ.

3. Ἴκαρία λεγόταν ἡ φανταστικὴ χώρα στήν ὁποία ὁ Καμπὲ ἔχει περιγράψει τὰ κομμουνιστικὰ της συστήματα.

—καί γιά νά χτίσουνε δλους αὐτοὺς τοὺς ἰσπανικοὺς πύργους εἶνε ἀνάγκη νά κάνουνε ἔκκληση στὰ φιλάνθρωπα αἰσθήματα τῶν ἀστών καί στοὺς πορτοφόλι τους. Ἔτσι σιγὰ σιγὰ πέφτουν στὴν κατηγορία τῶν ἀντιδραστικῶν ἢ συντηρητικῶν σοσιαλιστῶν ποὺ περιεγράψαμε παραπάνω καί δὲν ξεχωρίζονται ἀπὸ δαύτους παρά ἀπὸ τὸ συστηματοποιημένο σχολαστικισμό τους καί ἀπὸ τὴ φανατικὴ πρόληψη ποὺ ἔχουν γιά τὴ θαυματουργικὴ ἀποτελεσματικότητά τῆς κοινωνικῆς του ἐπιστήμης.

Γι' αὐτὸ μὲ λύσσα ἐναντιώνονται σὲ κάθε πολιτικὴ δράση τῆς ἐργατικῆς, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη τους προέρχεται μόνον ἀπ' τὴν ἔλλειψη τυφλῆς πίστεως στὸ νέο εὐαγγέλιο.

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ὀουεν στὴν Ἀγγλία καί τοῦ Φουριέ στὴ Γαλλία, ἀντιδροῦν οἱ μὲν ἐνάντια στοὺς χαρτιστές, οἱ δὲ ἐνάντια στοὺς μεταρρυθμιστές.

Δ Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ

Ἦστερα ἀπ' ὅσα εἰπώθηκαν στὸ Β' κεφάλαιο, ἡ στάση τῶν κομμουνιστῶν ἀπέναντι στὰ ἐργατικὰ κόμματα ποὺ ἰδρύθηκαν στὸ ἀναμεταξύ κι ὅλας εἶναι αὐτιονόητη, δηλαδή ἀπέναντι στοὺς χαρτιστές στὴν Ἀγγλία καί στοὺς ἀγροτικούς μεταρρυθμιστές στὴ Βόρειο Ἀμερικὴ.

Οἱ κομμουνιστές ἀγωνίζονται γιά νά πετύχουν τοὺς ἄμεσους σκοποὺς καί τὰ ἄμεσα συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ὅμως στὸ σημερινὸ κίνημα μέσα ἀντιπροσωπεύουν συνάμα καί τὸ μέλλον τοῦ κινήματος. Στὴ Γαλλία οἱ κομμουνιστές συμμαχοῦνε μὲ τὸ σοσιαλδημοκρατικὸ (1)

1. Τὸ κόμμα ποὺ λεγότανε τότε στὴ Γαλλία σοσιαλδημοκρατικὸ, ἀντιπροσωπευότανε στὴν πολιτικὴ ἀπὸ τὸ Λ α ν τ ρ ὺ Ρ ο λ λ ἔ ν καί στὴ φιλοσοφία ἀπὸ τὸ Λ ο υ ἱ · Μ π λ ἄ ν. Ἡ διαφορά λοιπὸν ἀπὸ τὴ σημερινὴ γερμανικὴ σοσιαλδημοκρατία ἦταν πολὺ μεγάλη (Φ. Ἐνγκελς).

κόμμα ενάντια στη συντηρητική και ριζοσπαστική μπουρζουαζία, χωρίς νά παραιτούνται από τὸ δικαίωμα νά κριτικάρουν τὴ φρασεολογία καὶ τίς αὐταπάτες πού κληροδότησεν ἡ ἐπαναστατική παράδοση.

Στὴν Ἑλβετία ὑποστηρίζουν τοὺς ριζοσπαστικούς, χωρίς ν' ἀγνοοῦν πῶς τὸ κόμμα αὐτὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ στοιχεῖα ἀνόμοια, ἀπὸ δημοκράτες σοσιαλιστές μετὰ τὴ γαλλικὴ ἔννοια τῆς λέξης καὶ ἀπὸ ριζοσπάστες ἀστούς.

Στὴν Πολωνία, οἱ κομμουνιστές ὑποστήριζαν τὸ κόμμα πού ἔταξαν γιὰ ὄρον τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης μιὰν ἀγροτική ἐπανάσταση, τὸ ἴδιο κόμμα πού στὰ 1846 προκάλεσε τὴν ἐξέγερση τῆς Κρακοβίας.

Στὴ Γερμανία, τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα πολεμᾷ στὸ πλευρὸ τῆς ἀστικῆς τάξης κάθε φορὰ πού τούτη ἡ τάξη δρᾷ ἐπαναστατικὰ ἐνάντια στὴν ἀπόλυτη Μοναρχία, στὴ φεουδαρχικὴ χτηματικὴ ἰδιοκτησία καὶ στὴ μικροαστικὴ τάξη:

Μὰ οὔτε μιὰ στιγμή δὲ θὰ ξεχάσῃ ν' ἀναπτύξῃ μέσα στοὺς ἐργάτες μιὰ συνείδηση—ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ καθαρὴ—τῆς ἐχθρικῆς ἀντίθεσης πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴ μισομπουρζουαζία καὶ τὸ προλεταριάτο, ὥστε ὅταν ἔρθῃ ἡ ὥρα νά μπορέσουν οἱ γερμανοὶ ἐργάτες τοὺς κοινωνικοὺς καὶ πολιτικοὺς ὄρους πού θὰ δημιουργήσῃ μετὰ τὴν κυριαρχία τῆς ἡ μπουρζουαζία νά τοὺς γυρίσουν ἀμέσως ὡς ἄλλα τόσα ὄπλα ἐνάντια στὴν ἀστικὴ τάξη, ἔτσι ὥστε ἅμα γκρεμιστοῦν οἱ ἀντιδραστικὲς τάξεις στὴ Γερμανία ἀμέσως ν' ἀρχίσῃ ἡ πάλη ἐνάντια στὴν ἴδια τὴ μπουρζουαζία.

Οἱ κομμουνιστές στρέφουν προπάντων τὴν προσοχή τους στὴ Γερμανία, γιατί ἡ Γερμανία βρίσκεται στὶς παραμονές μιᾶς ἀστικῆς Ἐπανάστασης καὶ γιατί ἀκόμα ἡ Γερμανία τούτη τὴν ἀνατροπὴ θὰ τὴν κάνῃ κάτω ἀπὸ τίς προχωρημένους συνθήκες τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ γενικὰ καὶ μ' ἓνα προλεταριάτο ἐξελιγμένο πιὸ πολὺ ἀπ' ὅ,τι

στην Ἀγγλία τὸν 17ο καὶ στὴ Γαλλία τὸν 18ο αἰῶνα. Ἡ ἀστική λοιπὸν γερμανικὴ ἐπανάσταση μπορεῖ νὰ εἶναι μονάχα ὁ ἀμεσὸς πρόλογος μιᾶς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Μὲ δυὸ λόγια οἱ κομμουνιστὲς ὑποστηρίζουν παντοῦ κάθε ἐπαναστατικὸ κίνημα ποὺ στρέφεται ἐνάντια στὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ καθεστῶτα.

Μέσα σ' ὅλα τοῦτα τὰ κινήματα βάλλουν στὴν πρώτη γραμμὴ τὸ ζήτημα τῆς ἰδιοκτησίας, σὰ βασικὸ τοῦ κινήματος, ἄσχετα ἂν ἡ μορφή ποὺ ἔχει πάρει εἶναι πολὺ ἢ λίγο ἐξελιγμένη.

Οἱ κομμουνιστὲς τέλος ἐργάζονται παντοῦ γιὰ τὴν ἔνωση καὶ τὴ συνεννόηση τῶν δημοκρατικῶν κομμάτων ὅλων τῶν χωρῶν.

Οἱ κομμουνιστὲς τὸ θεωροῦν ταπεινωτικὸ νὰ κρύβουν τίς ἰδέες τους καὶ τοὺς σκοποὺς τους, τὸ φωνάζουν φανερά, πῶς δὲν μποροῦνε νὰ πετύχουν παρά μόνο μὲ τὴ βίαιη ἀνατροπὴ κάθε ὑπάρχουσας κοινωνικῆς ὀργάνωσης ὡς τὰ σήμερα. Οἱ κυρίαρχες τάξεις ἄς τρέμουν μπροστὰ στὴν ἰδέα μιᾶς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης! Οἱ προλετάριοι δὲν ἔχουν νὰ χάσουν τίποτα ἄλλο ἐξὸν ἀπ' τίς ἀλυσίδες τους. Ἔχουνε νὰ κερδίσουν ἕναν κόσμον.

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΝΩΘΗΤΕ (1)

1. Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν ἐνωθῆτε. Τούτῃ ἡ φράση βρίσκεται στὴ «διαθήκη» τοῦ ἐπαναστάτη παπᾶ Jean Meslier (1654—1733)· ἡ φράση εἶναι διατυπωμένη ἔτσι. Ἐνωθῆτε λοιπὸν λαοί. Ἐκατὸ καὶ παραπάνω χρόνια πιὸ ὕστερα στὴν ἀρχὴ τῆς σελίδας τοῦ 1ου φύλλου τοῦ «Κομμουνιστικοῦ Περιοδικοῦ» (Σίβρης 1847) ποὺ βγήκε ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Διοίκηση τῆς «Ἐνωσης τῶν Κομμουνιστῶν» μπῆκε ἡ παραπάνω φράση. Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν Ἐνωθῆτε.